

Tyresö kommun
Kommunstyrelseförvaltningen
Ida Marén
Utredare

TJÄNSTESKRIVELSE

2020-08-24

1 (22)

Diarienummer

2020/ÄON 0059 003

Äldre- och omsorgsnämnden

Lokalbehovsanalys för äldre- och omsorgsnämndens verksamhetsområden till lokalförsörjningsplan 2021- 2033

Äldre- och omsorgsförvaltningens förslag till beslut till äldre- och omsorgsnämnden

- Förvaltningens förslag till lokalbehovsanalys godkänns som underlag till strategiska lokalgruppens fortsatta arbete med lokalförsörjningsplan 2021-2033.

Äldre- och omsorgsförvaltningen

John Henriksson
Förvaltningschef

Sammanfattning

Förvaltningen har tagit fram ett underlag avseende framtida lokalbehov inom äldre- och omsorgsnämndens verksamhetsområden. Behovsprognosen revideras årligen och utgör underlag för planering när det gäller att möta framtidens behov. Underlaget som tagits fram bygger huvudsakligen på kommunens befolkningsprognos, statistik från kommun- och landstingsdatabasen Kolada samt tidigare utveckling av behov och andra kända faktorer.

Beskrivning av ärendet

Enligt kommunens riktlinjer för lokalförsörjning¹ ska en sammanhållen lokalförsörjningsplan årligen behandlas i kommunstyrelsen. Nämnderna ansvarar för planering av nämndens lokalbehov. Enligt riktlinjerna har nämnderna ansvar för att ta fram den årliga lokalbehovsanalysen som utgör ett underlag till den sammanhållna lokalförsörjningsplanen.

I januari beslutade kommunstyrelsen om en lokalförsörjningsplan 2020-2032 för kommunen. När det gäller äldre- och omsorgsnämndens ansvarsområden fick kommunens strategiska lokalgrupp i uppdrag att i samverkan med förvaltning och nämnd

- Se över utbyggnadstakten för planerade vård- och omsorgsboenden för äldre.
- Utredda lokaler för dagverksamhet, företrädesvis i Trollbäcken, samt säkerställa behovet av lokaler för träffpunkt för äldre under planperioden.
- Utredda förutsättningar för ett nytt gruppboende innan 2024.
- Reservera tomt för ett nytt gruppboende för personer med funktionsnedsättning vart annat år från och med år 2024.
- Utredda behov och lösningsförslag för korttidstillsyn och daglig verksamhet på sikt för personer med funktionsnedsättning.

Förvaltningen har tagit fram ett underlag avseende framtida lokalbehov inom äldre- och omsorgsnämndens verksamhetsområden. Behovsprognosen revideras årligen och utgör underlag för planering när det gäller att möta framtidens behov.

¹ Antagna i KF 2017-02-23, § 18

Kommunala pensionärsrådet (KPR) och Kommunala funktionshindersrådet (KFR) har fått ta del av underlaget och lämnats möjlighet att inkomma med synpunkter. Företrädare från KPR har inkommit med önskemål om förtydligande gällande framtida behov och planering för antalet platser inom vård- och omsorgsboende. Detta har arbetats in i underlaget.

Befolkningsprognos

Kommunens befolkningsprognos bygger på statistik över befolkningsrörelser i Tyresö, samt bedömningar utifrån framtida byggplaner.^{2 3} Befolkningsökningen i Tyresö kommun var lägre 2019 än året innan. Färre personer flyttade till Tyresö, samtidigt som fler personer flyttade ut från kommunen jämfört med året innan. Dessutom var födelsetalet lägre än 2018 och fler personer avled. Totalt sett var flyttnettot (antalet inflyttade minus antalet utflyttade) 172 personer och födelsenettot (antalet födda minus antalet avlidna) 140 personer.

Enligt prognosen väntas folkmängden i Tyresö kommun öka med 6 685 invånare under perioden 2019-2030, från 48 333 till 55 018 personer.⁴ Befolkningsprognosen har totalt sett skrivits ned jämfört med föregående år. Det beror bland annat på att prognosen utgår från 2019 års faktiska befolkningsutveckling, som blev lägre än beräknat. Enligt befolkningsprognosen 2019 beräknades folkmängden i Tyresö kommun öka med 22 procent, från 48 004 till 59 512 personer, fram till 2030. Framförallt är det i de lägre åldersgrupperna prognosen har sänkts. Prognosen för de äldre åldersgrupperna är förhållandevis oförändrad.

Tabellen nedan visar den totala befolkningsutvecklingen enligt 2020 års befolkningsprognos för Tyresö. Befolkningen väntas öka med 14 procent fram till 2030. Andelen äldre i åldersklassen 65-79 år väntas öka med nästan 12 procent över planperioden medan andelen äldre 80-100 år beräknas öka med 57 procent. Det finns dock en osäkerhet i en så lång prognos. Osäkerheten är dock förhållandevis mindre för den medelålders och äldre befolkningen som inte tenderar att flytta i samma utsträckning som yngre.

² Statisticon, Befolkningsprognos för Tyresö kommun

³ Uppgifterna som prognosen grundar sig på kommer från folkbokföringen och hämtas från Statistiska centralbyrån, SCB. Befolkningen är den som är skriven i kommunen vid årsskiftet.

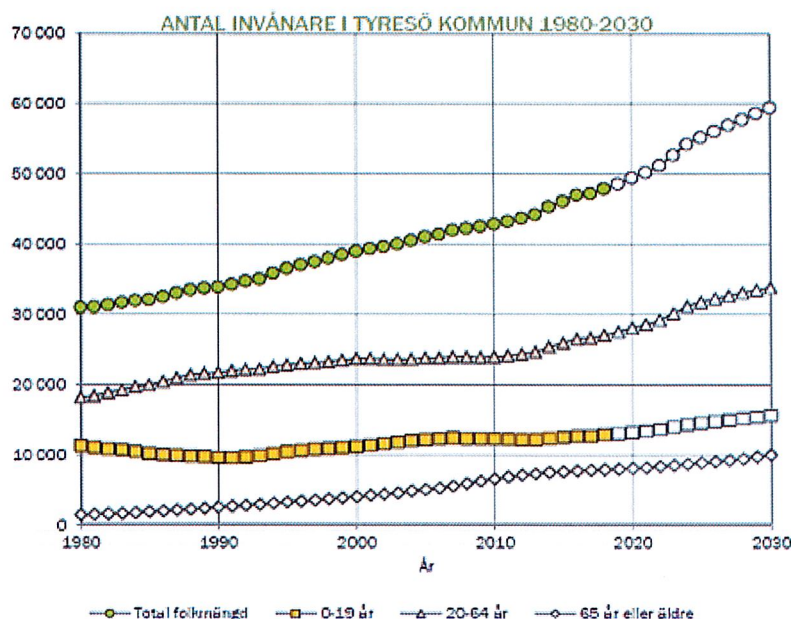
⁴ Statisticon Befolkningsprognos 2020-2030 för Tyresö kommun

Bild 1 Folkmängd i Tyresö efter åldersklass⁵ 2020

Ålder/År	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0-5	3 371	3 354	3 320	3 322	3 381	3 446	3 530	3 624	3 714	3 802	3 887	3 940
6-9	2 678	2 703	2 674	2 677	2 629	2 610	2 607	2 622	2 668	2 707	2 775	2 832
10-12	2 148	2 150	2 126	2 087	2 105	2 135	2 147	2 132	2 097	2 114	2 117	2 145
13-15	2 150	2 150	2 150	2 184	2 185	2 180	2 155	2 179	2 212	2 229	2 219	2 187
16-18	1 954	2 055	2 092	2 144	2 146	2 164	2 203	2 214	2 216	2 200	2 229	2 256
19-24	3 163	3 173	3 171	3 190	3 310	3 419	3 477	3 561	3 627	3 694	3 728	3 727
25-44	11 819	12 026	11 878	11 938	12 083	12 291	12 505	12 791	13 101	13 345	13 652	13 851
45-64	12 975	13 223	13 370	13 434	13 568	13 703	13 817	13 929	13 973	14 091	14 099	14 092
65-79	5 915	5 864	5 861	5 866	5 803	5 798	5 792	5 834	5 965	6 098	6 357	6 602
80-100	2 160	2 295	2 395	2 536	2 728	2 904	3 062	3 189	3 265	3 329	3 360	3 385
Totalt	48 333	48 993	49 037	49 379	49 936	50 650	51 296	52 075	52 837	53 610	54 424	55 018

Enligt befolkningsprognosen utgör andelen invånare över 65 år 16,7 procent av den totala befolkningen i Tyresö 2020, motsvarande andel 2030 väntas vara 18 procent. Andelen över 80 år är 4,5 procent 2020 och beräknas vara drygt 6 procent år 2030. Bilden nedan visar faktisk och prognostiserad befolkningsutveckling i Tyresö mellan 1980 och 2030 i olika åldersgrupper.⁶

Bild 2 Antal invånare i Tyresö kommun 1980-2030

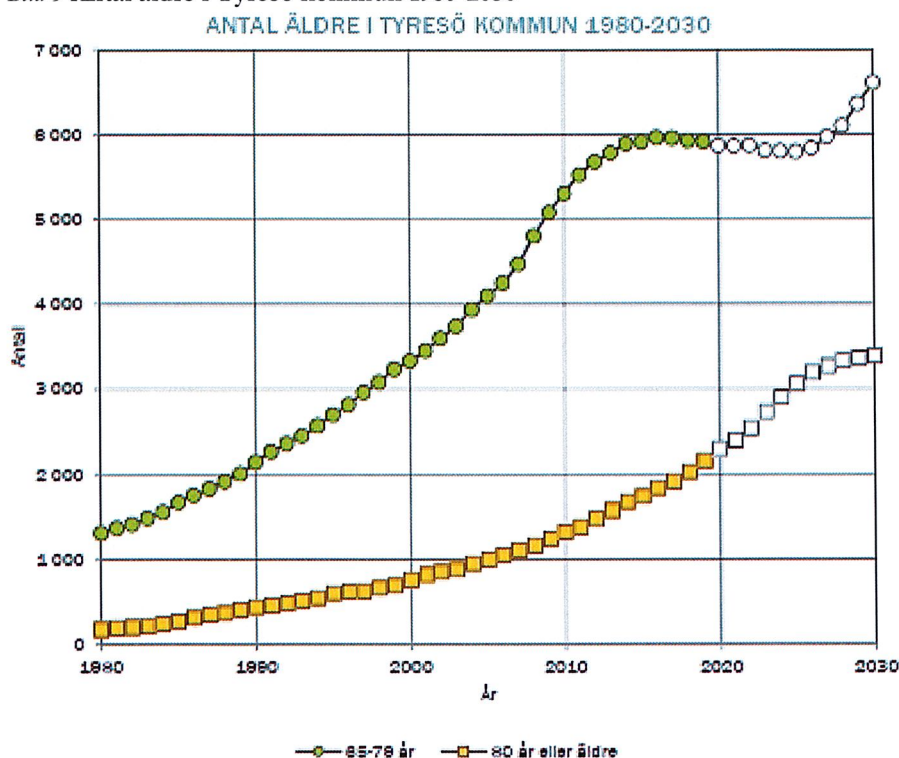

⁵ Statisticon Befolkningsprognos 2020-2030 för Tyresö kommun

⁶ Statisticon Befolkningsprognos 2020-2030 för Tyresö kommun

Nedanstående bild visar utvecklingen av antalet äldre i kommunen både historiskt och framåt.⁷ Antal invånare i åldern 65-79 år har legat ganska stilla sedan några år tillbaka och beräknas göra så även en tid framöver för att sedan öka ordentligt runt 2028. Ålderskategorin 80 år och äldre har ökat och fortsätter öka stadigt under hela perioden.

Bild 3 Antal äldre i Tyresö kommun 1980-2030

Omvärldsförändringar och påverkansfaktorer

Aktuell utveckling av hälsoläge och behov av äldreomsorg

Den långsiktiga trenden i Sverige är att medellivslängden ökar och att männens livslängd ökar mer än kvinnornas. Medellivslängden för män i Sverige är närmare 81 år och för kvinnor drygt 84 år.⁸ Även om befolkningen har ett allmänt förbättrat hälsoläge och lever längre är det fler människor som hinner

⁷ Statisticon, Befolkningsprognos 2020-2030 för Tyresö kommun

⁸ Socialstyrelsen, Lägesrapport 2020- Vård och omsorg om äldre

utveckla demenssjukdomar, cancer och andra åldersrelaterade sjukdomar, vilket innebär ett ökande behov av vård och stödinsatser.

I Socialstyrelsens lägesrapport ”Vård och omsorg om äldre” från mars 2020 anges att cirka 36 procent av befolkningen 80 år eller äldre har insatser enligt socialtjänstlagen (SoL) i form av hemtjänst, vård- och omsorgsboende eller korttidsboende. Om behoven inom åldersgruppen fortsätter vara desamma, och tillgängligheten till insatser oförändrad, kommer behovet av insatser enligt SoL öka med över 52 procent fram till 2030. Under samma period minskar den yrkesverksamma delen av befolkningen vilket i rapporten lyfts som en av de största utmaningarna framöver.

Enligt Socialstyrelsens statistik över insatser inom äldreomsorg 2019⁹ får allt fler sina behov tillgodosedda i ordinärt boende. De vanligaste insatserna enligt SoL till personer 65 år och äldre är trygghetslarm, hemtjänst, vård- och omsorgsboende och matdistribution. Trygghetslarm och hemtjänst är de insatser som ökade mest under 2019 jämfört med föregående år. Den minskade andelen med enbart serviceinsatser kan delvis förklaras av att allt fler använder sig av RUT-tjänster eller får hjälp av anhöriga.

Totalt sett har andelen personer med äldreomsorg i samtliga insatsformer minskat de senaste decennierna.¹⁰ Minskningen av vård- och omsorgsboende borde öka behoven av hemtjänst, korttidsboende och dagverksamhet, men så är inte fallet, enligt rapporten. Även en minskning inom hemtjänst ses trots att en ökande andel personer 80 år och äldre nu bor längre tid i ordinärt boende.¹¹

Språk och kulturella skillnader

Under 1990-talet utgjorde utrikesfödda omkring 10 procent av den äldre befolkningen och har nu ökat till nästan 13 procent. Statistiska Centralbyrån, SCB, beräknar att utrikesfödda kommer att utgöra cirka 24 procent av Sveriges äldre befolkning år 2050. Det innebär att språk- och kulturella skillnader kan komma att ställa krav på anpassningar inom äldreomsorgen.

⁹ Publicerad 2020-04-28

¹⁰ Socialstyrelsens lägesrapport om vård och omsorg till äldre, mars 2020, s 104

¹¹ Socialstyrelsens lägesrapport om vård och omsorg till äldre, mars 2020

Psykisk ohälsa

Socialstyrelsens lägesrapport ”Vård och omsorg om äldre” uppmärksammar även psykisk ohälsa hos äldre. För att motverka både psykisk och fysisk ohälsa behövs verksamheter som erbjuder äldre en social gemenskap och ett sammanhang. Fler äldre behöver tillgång till gemenskap och aktiviteter, genom exempelvis mötesplatser och boenden som minskar isolering.

Välfärdsteknik

På nationell nivå har användningen av välfärdsteknik inom äldreomsorgen ökat. Den största ökningen har skett inom GPS-larm till äldre och personer med funktionsnedsättningar samt natttillsyn med digital teknik.¹² I Tyresö utreds nu förutsättningarna för ett införande av trygghetssensor i ordinärt boende.

Covid-19

Världshälsoorganisationen, WHO, deklarerade den 11 mars 2020 att covid-19 är en pandemi. Hög ålder har visat sig vara den viktigaste riskfaktorn men även yngre personer med vissa underliggande sjukdomar har en ökad risk för att bli allvarligt sjuka. Med anledning av pandemin har flera både öppna och biståndsbedömda verksamheter som riktar sig till äldre och personer med funktionsnedsättning tagit uppehåll eller ställts in.

På kort sikt innebär pandemins effekter på äldreomsorgen att fler tackar nej till plats i vård- och omsorgsboende och att inflyttning inte sker i samma takt. Myndigheten noterar också ett minskat antal ansökningar om vård- och omsorgsboende.¹³ Även inom hemtjänsten noteras en nedgång. Flera väljer att ta hjälp av anhöriga eller i större utsträckning klara sig på egen hand på annat sätt.

Hur befolkningsrörelser och den totala utvecklingen påverkas framöver på internationell, nationell och lokal nivå är osäkert i nuläget.

Behov av lokaler inom äldreomsorg

Andelen äldre över 65 år utgör idag 16,7 procent av invånarna i Tyresö, motsvarande siffra i riket ligger på 23,8 och i länet 17,1 procent.¹⁴

¹² Socialstyrelsens lägesrapport om vård och omsorg till äldre, mars 2020

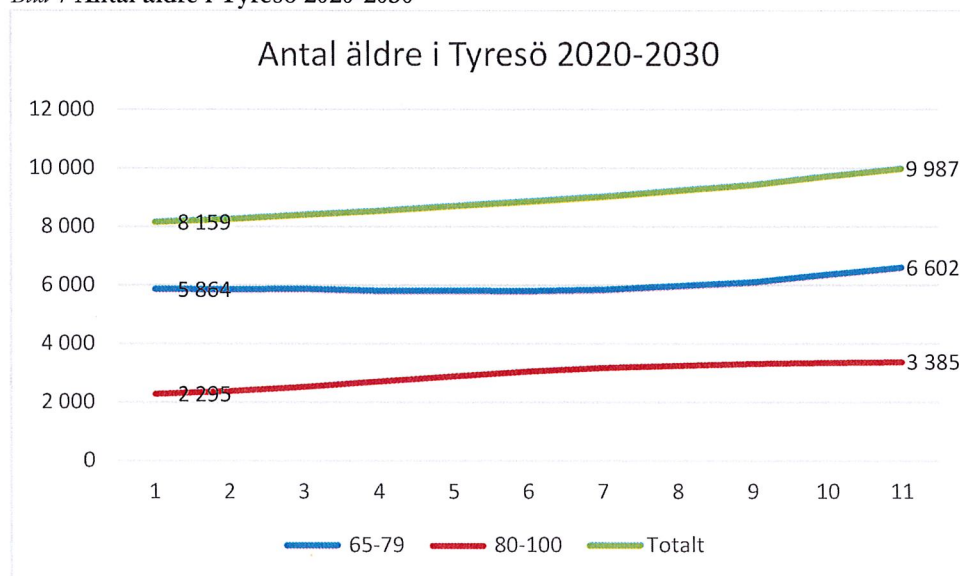
¹³ Maj 2020

¹⁴ Kolada, 2019, baserat på statistik från Statistiska Centralbyrån, SCB

Andelen äldre över 80 år utgör 26,7 procent av kommunens invånare över 65 år. Det är jämförbart med riket (26) men högre än länet, där andelen utgör 24,3 procent.¹⁵ Detta överensstämmer med andelen av befolkningen totalt som är över 80 år, som i Tyresö utgör 4,5 procent och stadigt har ökat sedan 2015, medan den varit nästintill konstant i riket där andelen ligger på 6,2 procent.¹⁶ Tyresö har i jämförelse med andra kommuner i landet (bortsett från länets 4,2) en relativt låg andel av den totala befolkningen som är över 80 år, men gruppen ökar stadigt.

Diagrammet nedan visar att personer 65 år och äldre beräknas öka med 22 procent fram till år 2030.¹⁷ Ålderskategorin 80 år och äldre ökar under hela perioden, medan utvecklingen av antal äldre i åldern 65-79 år till en början planar ut, för att sedan öka i slutet av perioden.

Bild 4 Antal äldre i Tyresö 2020-2030

Gruppen 80 år och äldre beräknas öka med 47 procent fram till 2030, i genomsnitt 109 personer per år.

Antalet personer i Tyresö 85 år och äldre beräknas öka med i genomsnitt

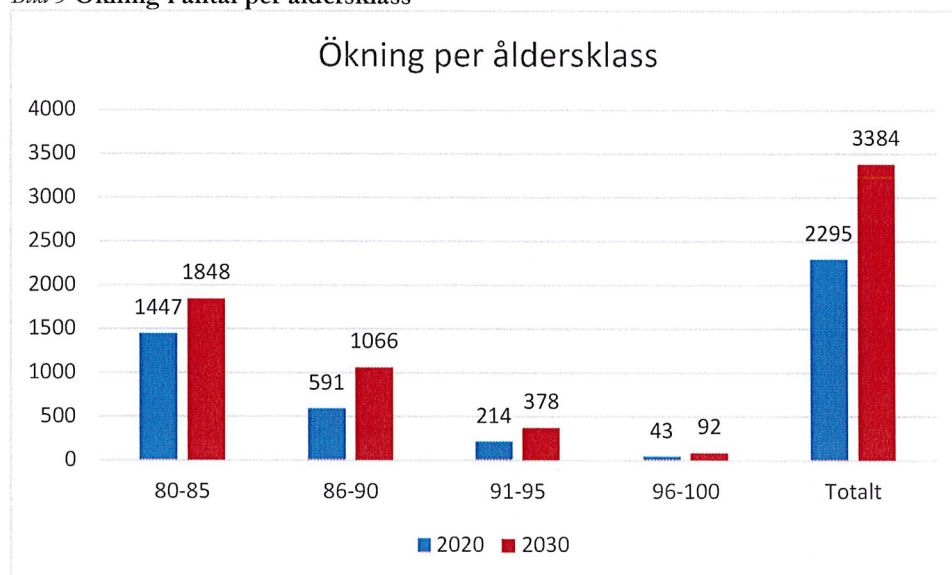
¹⁵ Kolada, 2019, baserat på statistik från Statistiska Centralbyrån, SCB.

¹⁶ Kolada, 2019, baserat på statistik från Statistiska Centralbyrån, SCB.

¹⁷ Statisticon, Befolkningsprognos 2020-2030 Tyresö kommun

83 personer per år. Procentuellt ökar åldersgruppen med 82 procent fram till 2030. Tabellen nedan visar ökning i antal per åldersklass 80 år och äldre i femårsintervall.

Bild 5 Ökning i antal per åldersklass

Insatser inom äldreomsorg

Hittills har insatser inom äldreomsorg beviljats i något lägre grad i Tyresö än både länet och riket som helhet.¹⁸ Den andel äldre som har hemtjänst får däremot insatsen i större omfattning. 2019 beviljades 39 timmar per månad i snitt per hemtjänsttagare i Tyresö, medan snittet för länet var 35 och riket 33 timmar.¹⁹ I Tyresö har snittet sjunkit från 45 till 39 timmar de senaste fem åren. Hur det kommer att se ut framöver är osäkert och påverkar beräkningen av framtida lokalbehov inom äldreomsorgen. När det gäller antal beviljade boendedygn inom korttidsvård har det sjunkit från 1,5 (2018) till 1,1 (2019) (länet 0,6 och riket 1,3).²⁰

¹⁸ Kolada 2016-2018, andel invånare i åldern 65-79 respektive 80+ i särskilda boendeformer, andel invånare 65-79, 80+ med hemtjänst i ordinärt boende, baserat på uppgifter från SCB och Socialstyrelsens individstatistik.

¹⁹ Kolada 2016-2019, antal beviljade hemtjänsttimmar per hemtjänsttagare 65 år och äldre baserat på uppgifter från Socialstyrelsen.

²⁰ Per invånare 65 år och äldre Kolada, 2016-2019

Andel av befolkningen över 65 år som bor i vård- och omsorgsboende utgör 4 procent i Tyresö, samma som länet och riket.²¹ Andelen har ökat något från föregående år då den låg på 3,4 procent. Ser man till kommunens invånare över 80 år, är det 9,2 procent som bor i vård- och omsorgsboende, siffran har gått ner från 10,7 procent 2015 och från 9,6 procent 2018. Motsvarande siffra i länet är 11,8 och riket 11,6.²² I åldersgruppen 65-79 år är det 1,5 procent som bor i vård- och omsorgsboende i Tyresö.

Tittar man på genomsnittligt antal hemtjänsttimmar per hemtjänsttagare som beviljats månaden innan inflyttning till vård- och omsorgsboende, är siffran relativt hög i Tyresö (78), i jämförelse med resten av landet (57) och länet (64).²³ Det indikerar att äldre bor längre tid i ordinärt boende och att de som flyttar in i vård- och omsorgsboende har ett större vård- och omsorgsbehov när inflyttning blir aktuellt. Detta korrelerar med att andelen äldre över 80 år som bor i vård- och omsorgsboende i Tyresö är relativt låg jämfört med länet och riket.

Trenden är att de boende blir allt äldre när de flyttar in på vård- och omsorgsboende och att de idag har ett allt större vård- och omsorgsbehov när de väl flyttar in på ett boende. Det påverkar den genomsnittliga boendetiden på vård- och omsorgsboenden. I Tyresö är medianålder vid inflyttning till vård- och omsorgsboende 86 år, jämförbart med länets 85 och rikets 86 år.²⁴

Beräkning av kommande behov

Nuläge platser i vård- och omsorgsboende

Idag finns 267 platser på vård- och omsorgsboende inom kommunen, både i kommunal och privat regi. I nuläget är det en mindre kö till platserna men beslut kan verkställas inom tre månader. Därutöver köps 30 platser externt. Det totala behovet av boendeplatser i dagsläget är därmed cirka 300.²⁵

²¹ Socialstyrelsens statistik om socialtjänstinsatser till äldre 2019

²² Socialstyrelsens statistikdatabas, uppgifter om insatser till äldre för år 2019, samt Kolada

²³ Baserat på siffror från 2018, Kommun och landstingsdatabas Kolada, källa Socialstyrelsen.

²⁴ Baserat på siffror från 2018, Kommun och landstingsdatabas, Kolada. Måttet beskriver medianålder för de personer som flyttar in till särskilt boende (vård- och omsorgsboende). Källa: Socialstyrelsen

²⁵ Maj 2020

Det finns alltid ett antal personer vars behov inte kan tillgodoses på boenden i kommunen och som måste placeras utanför kommunen. 20 av de 30 platser som köps externt utgör platser på så kallade profilboenden, boenden med särskild inriktning. Det kvarstår omkring 10 boendeplatser som idag köps externt som borde kunna tillgodoses inom kommunen, vilket innebär att det finns behov av cirka 280 platser inom kommunen.

Tillkommande platser i vård- och omsorgsboende

Enligt aktuell tillbyggnadsplan tillkommer 194 platser i vård- och omsorgsboende under planperioden. Kommunen har upphandlat 40 av de totalt 60 platser som tillskapas på Fornuddens vård- och omsorgsboende. Det är möjligt att upphandla ytterligare platser vid behov. Utifrån befintligt underlag är dock bedömningen att det kan finnas ett överskott på platser i slutet av planperioden. Strategiska lokalgruppen har i uppdrag att se över tidsplaneringen för utbyggnadstakten.

Bild 6 Antal platser i vård- och omsorgsboende i kommunen, nu och tillkommande

Vård- och omsorgsboende	Regi	2020	2022	2027
Björkbacken	Kommunal	93	40	40
Basilikan	Vardaga	63	63	63
Trollängen	Förenade Care	59	59	59
Krusmyntan	Vardaga	52	52	52
Fornudden	Vardaga	(40)	40	40
NTC	Stora Sköndal	0	80	80
Apelvägen	Ej klart	0	55	55
Wättingebacken	Ej klart	0	0	72
Summa platser		267(307)	389	461
Behov platser totalt (baserat på tidigare utv)		300*	320	370
Behov platser totalt (baserat på andel av befolkning i Kolada)²⁶		299	321	390

* Boende i vård- och omsorgsboende inkl platser med särskild inriktning, s.k. profilboenden (20)

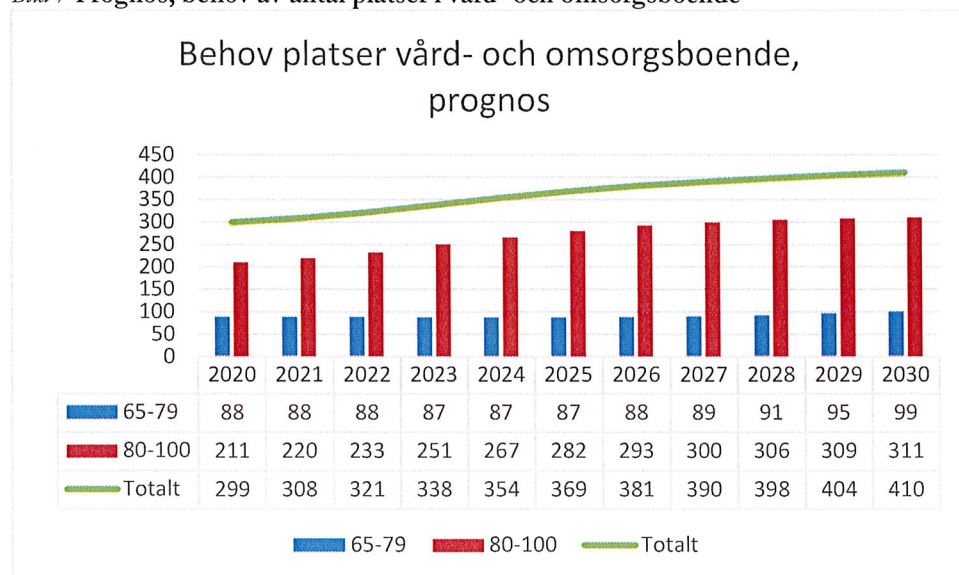
²⁶ 1,5 procent av befolkningen 65-79 år, 9,6 procent av befolkningen 80+ (2019)

Planeringen av nya boenden bygger på att besluts- och byggprocesserna håller tidsplanerna. Generellt gäller att förseningar kan tillkomma till följd av överklaganden av detaljplaner och bygglov. Eventuell svängning i konjunkturen kan också påverka planeringen, då byggföretag kan göra nya överväganden.

Bedömning av framtida behov av platser i vård- och omsorgsboende

Kolada redovisar andel invånare av befolkningen i åldern 65-79 år respektive 80 år och äldre som bor i vård- och omsorgsboende. Som tidigare nämnts är det 9,2 procent av invånare 80 år och äldre i Tyresö som bor i vård- och omsorgsboende (2019). I åldern 65-79 år är det 1,5 procent av invånarna som bor i vård- och omsorgsboende. Detta ger en bild av hur behovet kan komma att utvecklas framöver i Tyresö. Behovet av platser enligt denna modell visualiseras i nedanstående diagram.

Bild 7 Prognos, behov av antal platser i vård- och omsorgsboende

Beräkningsmodellen är dock osäker då den inte beaktar att andelen äldre som behöver äldreomsorg inte tenderar att öka i samma takt som antalet äldre.

Det finns en osäkerhet gällande hur efterfrågan på boendeplatser såväl som andra insatser inom äldreomsorgen kommer att utvecklas under senare delen av 2020 eller när pandemin avtar. Under våren har flera personer valt att tacka nej

till plats eller avstå insatser på grund av smittspridning. Det kan innebära att det finns ett uppdämt behov och att antalet ärenden kan komma att öka.

Myndigheten analyserar kontinuerligt behovet av vård- och omsorgsplatser och underlaget kan komma att justeras utifrån hur behovet utvecklas framöver.

I dagsläget är det en mindre kö till vård- och omsorgsboende.²⁷

Korttidsplatser

I dagsläget finns 14 korttidsplatser i kommunen. Platserna nyttjas även för växelvård för personer med regelbundet återkommande behov av korttidsvård. Det finns ett visst behov av att köpa korttidsplatser externt. Tillgången till permanenta platser bedöms som god i framtiden vilket dämpar behovet av korttidsplatser.

Dagverksamhet

När den äldre befolkningen ökar och fler tenderar bo kvar i ordinärt boende högre upp i åldrarna väntas behovet av dagverksamhet öka. I dagsläget finns två dagverksamheter för äldre med demenssjukdom, Solgläntan och Björkträffen, båda belägna nära Tyresö centrum. För att möta behovet i olika delar av kommunen finns behov av att flytta en av dagverksamheterna till Trollbäcken. Förvaltningen är därmed i behov av en för målgruppen anpassad och ändamålsenlig lokal i området.

En centrumnära dagverksamhet kommer ingå som del av de nya lokalerna på Björkbacken och får i samband med ombyggnation en utökad kapacitet.

Dagverksamheten Solgläntans lokaler kommer att renoveras under två månader under sommaren 2020. Ersättningslokal bedöms i dagsläget inte vara nödvändig utifrån att dagverksamheterna är pausade på grund av pandemin.

Träffpunkter

Ett av uppdragen i äldre- och omsorgsnämndens nämndplan 2020 är att upprätta en plan för att etablera träffpunkter i flera delar av kommunen. Behovet lyftes också fram i nämndens underlag till lokalförsörjningsplan 2019. Som ett första

²⁷ Maj 2020

steg ska en utredning genomföras för att kartlägga befintliga mötesplatser och träffpunkter för äldre. Syftet är att ta reda på var och hur behovet av träffpunkter kan tillgodoses på bästa sätt.

En träffpunkt i centrumnära läge kommer inom kort att öppna i kyrkans lokaler i Bollmoradalen.

Balansskola

Ett av nämnduppdragen 2020 är att genomföra balansskolor för äldre. Det förutsätter tillgång till en tillgänglighetsanpassad lokal med plats för fysisk aktivitet och där lättare förtäring kan intas. Balansskolan har tidigare genomförts i Kvarnhjulets lokaler. Med anledning av covid-19 har balansskolan hittills inte kunnat genomföras i år.

Björkbackens lokaler

Björkbackens vård- och omsorgsboende består av tre fastigheter, med sammanlagt 93 boende. Arbetsmiljöverket har beslutat om förbud att efter den 2 januari 2022 bedriva omvårdnadsarbete på Björkbackens vård- och omsorgsboende. Det beror på att Björkbacken inte uppfyller Arbetsmiljöverkets krav på en ändamålsenlig arbetsmiljö. En förutsättning för att säkerställa en god arbetsmiljö enligt Arbetsmiljöverkets krav är en omfattande renovering av lokalerna.

Kommunstyrelsen beslutade på sitt sammanträde i november 2019 att en av de tre fastigheterna, Björkdalen, ska byggas om till ett modernt vård- och omsorgsboende med 40 platser inklusive dagverksamhet och lokaler för hemtjänst.

I samband med beslut om ombyggnation och fortsatt användning av fastigheterna som rymmer Björkbackens vård- och omsorgsboende, kommer de boende evakueras för att kunna erbjudas en god boendemiljö. Samtliga boende kommer att erbjudas plats på andra vård- och omsorgsboenden i kommunen. Planeringen i dagsläget är att de boende i fastigheten Björkdalen flyttar ut i september/oktober 2020 och att hemtjänsten samtidigt flyttar till andra lokaler inom Björkbacken.

Andra verksamhetslokaler

I takt med att allt fler blir allt äldre väntas behov och efterfrågan gällande stöd och insatser öka. Hemtjänsten har idag verksamhetslokaler i Björkbackens lokaler. För att bättre kunna möta behovet i andra kommundelar finns behov av lokaler belägna i exempelvis Trollbäcken.

Med ett ökande antal ärenden och ansökningar om hjälp i hemmet räknar även myndigheten med att behöva rekrytera flera biståndshandläggare framöver vilket medför ett behov av utökade kontorslokaler. Redan idag är antalet rum för få i förhållande till antal biståndshandläggare. En stor del av arbetet utgörs av telefonsamtal med brukare och anhöriga och lokalerna behöver vara anpassade med hänsyn till arbetsmiljö och sekretess. Detta behöver beaktas både i närtid och i samband med planeringen för ett nytt eller ombyggt kommunhus.

Slutsatser lokalbehov inom äldreomsorgen

- Enligt aktuell tillbyggnadsplan tillkommer 194 platser i vård- och omsorgsboende under planperioden vilket bedöms kunna leda till överskott på platser. Strategiska lokalgruppen har i uppdrag att se över tidsplaneringen för utbyggnadstakten.
- Hemtjänsten har behov av utökade verksamhetslokaler i området kring Trollbäcken.
- Myndigheten har behov av utökade kontorslokaler.
- Det finns behov av lokal för att öppna en dagverksamhet i Trollbäcken.
- En utredning om att öppna flera träffpunkter för äldre ska genomföras. Det kan eventuellt medföra behov av målgruppsanpassade lokaler i olika delar av kommunen.

Behov av lokaler inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning

Inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning råder särskilda förutsättningar vid prognos gällande lokalbehov. Det kan vara svårt att bedöma vid vilken ålder personer med funktionsnedsättning flyttar hemifrån, det vill säga när i tiden behov av plats i grupp- eller servicebostad uppstår. Boenden för personer med funktionsnedsättning kräver mer individanpassning då det kan handla om väldigt skilda behov. När en person flyttar till särskild boendeform är

det som regel för en lång tid då behovet ofta är varaktigt. Omsättningen av platser är därmed inte så stor. När det gäller omsorgen om personer med funktionsnedsättning görs en prognos utifrån kända faktorer och tidigare utveckling.

Ett beslut om boendeplats som inte kan verkställas kan medföra kostnader för viten.

I dagsläget köps några platser utanför kommunen till ett högre pris än om motsvarande plats kunnat erbjudas i kommunen.

Kommunen har en relativt hög andel invånare i åldern 0-22 år med insatser enligt LSS i jämförelse med länet och riket. 116/10 000 invånare i Tyresö medan motsvarande siffra i både länet och riket är 79/10 000 invånare.²⁸ Detta visar sig också i andelen invånare totalt i kommunen som har insatser enligt LSS, 0,82 procent i Tyresö, i jämförelse med länets 0,65 och rikets 0,75 procent.²⁹ En hög andel som har insatser enligt LSS är dock inte direkt kopplat till höga kostnader då insatser inom LSS är av väldigt varierande karaktär.

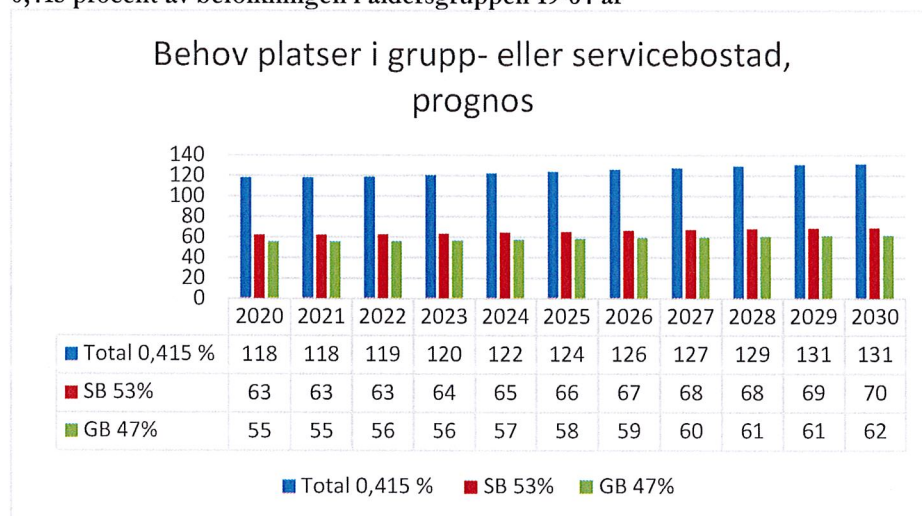
Hittills har behovet av bostad med särskild service beräknats med utgångspunkt i att 0,4 procent av befolkningen i åldersgruppen 19-64 år har behov av gruppboende eller serviceboende. Idag är det 118 personer som bor i eller står i kö till sådan boendeform.³⁰ Av dessa bor 53 procent i serviceboende och 47 procent i gruppboende, samma fördelning gällde 2019. Med utgångspunkt i detta skulle behovet framöver se ut enligt nedan.

²⁸ Kolada, 2019. Invånare 0-22 år med insatser enligt LSS, antal/10 000 inv 0-22 år. Källa Socialstyrelsen

²⁹ Kolada, 2019 Invånare med insatser enl. LSS, andel (%)

³⁰ 118/28 422 personer i åldersgruppen 19-64 år (2020) = 0,0145 procent

Bild 8 Prognos, antal personer med behov av grupp- eller servicebostad, baserat på 0,415 procent av befolkningen i åldersgruppen 19-64 år

Prognosen ovan ger en uppfattning om hur det kan se ut framöver och utgör en del av underlaget för beräkning av kommande behov. Det går dock inte med säkerhet att säga om andel och fördelning kommer vara den samma, eller när i tiden behov av plats i grupp- eller servicebostad uppstår eftersom det är beroende av olika omständigheter, ofta på individuell nivå. Ett antal personer i kommunen som idag är hemmaboende med stöd av assistans enligt LSS, kan behöva flytta till bostad med särskild service i framtiden. Även för ett antal vuxna personer som idag bor hemma med stöd av föräldrar, kan ett behov av LSS-bostad uppstå om föräldrar inte längre kan stötta i samma utsträckning. Det kan också uppstå behov av viss omstrukturering internt på sikt, då flera personer i både grupp- och servicebostad väntas få ett förändrat stödbehov till följd av att de blir äldre.

Lokalbehovsprognosen omfattar utöver bostäder med särskild service enligt LSS, även behov av lokaler för daglig verksamhet samt korttidsvistelse och korttidsstillsyn enligt LSS.

För att förebygga psykisk ohälsa för personer med funktionsnedsättning och LSS-tillhörighet ser myndigheten att det finns behov av öppna verksamheter såsom träffpunkter för att bryta social isolering. Myndigheten ser också att det finns behov av gruppboende eller annan särskild boendeform för personer med

autism och/eller lindrigare utvecklingsstörning där det finns samsjuklighet av svår psykisk ohälsa.

Beräkning av kommande behov

Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad är en insats enligt LSS som inkluderar servicebostad, gruppboende och annan särskilt anpassad bostad. I insatsen servicebostad och gruppboende ingår fast bemanning.

Det finns nio gruppboendestäder i kommunen varav sex drivs i kommunal regi och tre i privat regi, två av Olivia omsorg och en av Nyttida. Därutöver köps ett antal platser externt. I Tyresö finns åtta bostadsenheter med serviceboendestäder som alla drivs i kommunal regi.

Nuläge platser i bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad

115 personer bor i grupp- eller servicebostad varav:

- 52 personer bor i gruppboende (28 i kommunal regi, 18 i boende som drivs av upphandlad privat aktör och 6 köpta platser utanför kommunen).
- 63 personer bor i servicebostad (60 i kommunal regi och 3 köpta platser utanför kommunen).³¹

11 personer med behov av personlig assistans bor i annan särskilt anpassad bostad.

Platser som köps externt avser främst personer vars behov inte kan tillgodoses i kommunen. Dessa personer behöver oftast en helhetslösning vilket innebär att andra insatser såsom daglig verksamhet ingår inom ramen för boendet. Det kan också finnas behov av specialanpassade lösningar för personer med specifika behov som inte inryms i traditionell gruppboende.

³¹ Uppgift från myndighet 27 maj 2020

Bild 9 Nuläge antal personer i gruppbostad och servicebostad³²

Boendeform	Kommunal	Privat	Köps externt	Summa platser	Kö, beslut ej verkställt	Behov platser
Gruppbostad	28	18	6	52	3	55
Servicebostad	60	0	3	63	0	63
Totalt	88	18	9	115	3	118

Tillkommande platser i bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad

Planeringen av nya boenden bygger på att besluts- och byggprocesserna håller tidplanerna. Generellt gäller att förseningar kan tillkomma till följd av överklagningar av detaljplaner och bygglov. Eventuell svängning i konjunkturen kan också påverka planeringen, då byggföretag kan göra nya överväganden. Beroende på vilka beslut som fattas kring upphandling av drift kan kommunen köpa de platser som det finns behov av.

Gruppbostad

En ny gruppbostad på Strandvägen med sex platser bedöms stå klar under hösten 2020.

Boende på Granbackens gruppbostad kommer i mitten av juni 2020 att flytta till Villa Stjärnvägen. I samband med det utökas antalet platser med två.

Nya detaljplaner behöver tas fram för gruppbostäderna Persudde och Skälsätra. Gruppboستaden Persudde kommer att utökas från fem till sex platser, genom att befintliga lokaler byggs ut. Lokalerna beräknas stå klara cirka 2021. Skälsättras lokaler behöver utredas vidare.

Uppförandet av en gruppbostad med sex platser på Apelvägen har avbrutits.

En ny gruppbostad om sex platser på Bansjövägen planeras stå klar 2023.

³² 27 Maj 2020

Sammantaget beräknas kapaciteten i kommunen avseende platser i gruppbofastad fram till 2023 utökas med 15 platser i jämförelse med idag.³³ Detta illustreras i tabellen nedan.

Bild 10 Antal platser i gruppbofastad i kommunen, nu och tillkommande

Gruppbofastad	2020	2021	2023
Befintliga gruppbofastäder (kommunal och privat regi)	46	47*	47
Villa Stjärnvägen	2**	2	2
Villa Strand	6	6	6
Bansjövägen	0	0	6
Summa platser	54	55	61

**Persudde utökas med en plats*

***Stjärnvägen ersätter Granbacken och utökas med två platser*

Servicebofastad

En servicebofastad med åtta platser beräknas öppna på Wättingebacken år 2027.

Bedömning av framtida behov av platser i bofastad med särskild service eller annan särskilt anpassad bofastad

Utifrån den kännedom som finns idag väntas behov av 26 platser tillkomma i gruppbofastad fram till 2029, det vill säga i genomsnitt tre platser per år.

Den planerade utbyggnadstakten med 15 platser i gruppbofastad fram till 2023 beräknas motsvara ungefärligt behov under perioden. Därefter är bedömningen att ett nytt boende med minst sex platser behöver tillkomma vartannat år för att täcka framtida behov.

Behovet av andra insatser såsom exempelvis korttidsvistelse kan öka om antal tillgängliga platser i gruppbofastad inte tillgodoser befintligt behov.

³³ Under förutsättning att avtalen med upphandlade aktörer fortlöper

När det gäller servicebostad bedöms det tillkomma behov av åtta platser i servicebostad under de närmsta åren.³⁴ Behovet bedöms tillgodosett genom platserna på Wättingebacken.

Daglig verksamhet

Befintliga lokaler inom kommunens dagliga verksamhet fyller inte dagens behov. Lokalerna, som är belägna på Industrivägen centralt i Tyresö, behöver utökas för att kunna tillgodose behovet av daglig verksamhet för personer med specifika behov.

I nuläget tillämpas valfrihetssystem inom daglig verksamhet och brukare har möjlighet att välja bland flera utförare. Antal brukare som väljer den kommunala utföraren varierar.

Den demografiska aspekten har också betydelse. När en person påbörjar daglig verksamhet stannar individen som regel i insatsen för en lång tid. Omsättningen av platser är därmed inte så stor. Insatser enligt LSS är generellt av sådan karaktär att de ökar i relation till befolkningen då behovet är långvarigt.

Korttidsvistelse

I Tyresö finns ett kommunalt korttidsboende, Höglids korttidshem för barn och ungdomar, beläget i närheten av Trollbäcken. Beläggningsgraden har ökat genom att verksamheten vidgat målgruppen för vilka som kan tas emot. Samtidigt har antalet externt köpta platser minskat då behovet av platser i större utsträckning kan tillgodoses inom kommunen.

Korttidstillsyn

Korttidstillsyn enligt LSS är till för barn och ungdomar som behöver tillsyn före eller efter skoldagen och under loven. Det bedöms finnas behov av utökade lokaler framöver. Befintliga lokaler på Bergfotens fritidsgård är inte tillräckliga och heller inte ändamålsenliga, och behöver tillgänglighetsanpassas för målgruppens behov. På så vis kan behovet av att köpa externa platser minska. På uppdrag av kultur- och fritidsförvaltningen pågår en utredning gällande gymnasiesärskolan som även inkluderar korttidstillsyn och verksamheten på Bergfotens fritidsgård.

³⁴ Utifrån den kunskap myndigheten har i dagsläget

Slutsatser lokalbehov inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning

- Den planerade utbyggnadstakten med 15 platser i gruppbostad fram till 2024 beräknas motsvara ungefärligt behov under perioden. Därefter är bedömningen att ett nytt boende med minst sex platser behöver tillkomma vart annat år för att täcka det tillkommande behovet.
- Det finns behov av utökade lokaler för både daglig verksamhet och korttidstillsyn. Lokalerna på Bergfotens fritidsgårdsverksamhet behöver omgående anpassas för att möta målgruppens behov.
- Det finns behov av specialanpassad boendeform för personer som av olika skäl inte kan bo tillsammans med andra men som har ett omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov.

Underlaget innehåller förslag till framtida investeringsbeslut och kan således få ekonomiska konsekvenser i ett senare skede. I beräkningen bör vägas in att boendeplatser som inte kan tillgodoses inom kommunen istället köps externt till ett högre pris än om motsvarande platser kunnat erbjudas i kommunen. Ett beslut om boendeplats eller annan insats som inte kan verkställas kan också medföra kostnader för viten.

Äldre- och omsorgsnämndens verksamheter omfattar flera insatser som direkt eller indirekt berör barn och ungdomar. En bedömning av barnets bästa görs i varje enskilt ärende. Artiklar som är relevanta i lokalbehovsanalysen är exempelvis artikel 23 som anger att ett barn med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv som gör det möjligt för dem att delta aktivt i samhället, och artikel 31 som anger att barn har rätt till lek, vila och fritid. Dessa rättigheter är lagstadgade genom att barnkonventionen blev lag i Sverige i januari 2020, och bör beaktas exempelvis när det gäller formulerade lokalbehov för korttidstillsyn och korttidsvistelse.